

РОМАНЧЕНКО Алла Петрівна,

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна; тел.: +38 067 9252016; e-mail: apromanchenko@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-6870-2429

ВЕРБАЛЬНА МЕРЕЖА КЛЮЧОВИХ АД'ЕКТИВІВ У СТРУКТУРІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ НАТАЛКИ ДІДЕНКО

Анотація. *Мета* пропонованої розвідки — розкрити семантико-функційну специфіку стрижневих слів (*кліматичний, метеорологічний, прогностичний, синоптичний*), що репрезентують метеорологічний дискурс і відбивають фрагмент його вербальної мережі. *Об'єктом* дослідження є вербально-семантичний рівень мовної особистості синоптика Наталки Діденко, а його *предметом* — вербальна мережа відсубстантивних ад'єктивів. *Джерельною базою* дослідження послуговували тексти прогнозів погоди, представлені в соцмережі «Фейсбук» на персональній сторінці Наталки Діденко — головного медіасиноптика країни. У роботі використано компонентний, контекстуально-інтерпретаційний, граматичний аналіз як основні *методи* дослідження особливостей функціонування базових ад'єктивів. *Результатом* вивчення описуваної проблеми є доведення, що семантична структура відсубстантивних ад'єктивів у метеорологічному дискурсі зазнає розширення завдяки нашаруванню семантико-стилістичних відтінків на атрибутивну семантику. **Висновки.** Вербальна мережа метеорологічного дискурсу містить стандартні ад'єктивно-субстантивні словосполучення, що є ядром прогнозу погоди, та авторські утворення, котрі організовують його периферію. Останні створюють неповторну атмосферу спілкування, віддзеркалюють творчу натуру мовної особистості синоптика в метеородискурсі, слугують маркером, що привертає увагу читачів. Найбільшу частотність використання в прогнозах погоди має ад'єктив *синоптичний*, який є активним у фразеотрансформах. Ад'єктив *метеорологічний* функціонує переважно як елемент складних іменників, що й становить його специфіку. Ад'єктиви *кліматичний* та *прогностичний* обмежено поширені в метеодискурсі з огляду на їхню вузьку сполучуваність і більшу затребуваність у складі терміносполук. Вербальна мережа досліджуваного дискурсу Наталки Діденко охоплює стандартні та okazionalnі словосполучення, де кожен тип виконує відповідну функцію (номінативну, емоційну, прагматичну).

Ключові слова: мовна особистість, ад'єктив, метеорологічний дискурс, прогноз погоди, Наталка Діденко, ядро, периферія.

Постановка проблеми. У класичній моделі мовної особистості вербальна мережа репрезентує відношення на вербально-семантичному рівні [5, с. 97–98]. Стереотипами вказаного рівня є стандартні словосполучення, до яких уналежнюємо ті, що містять ад'єктиви, об'єктивовані в метеорологічному дискурсі. Актуальність дослідження названих стереотипів зумовлена їхньою специфікою з огляду на самобутність мовної особистості синоптика.

Зв'язок із суміжними дослідженнями. Спектр досліджень указаних одиниць, яким нерідко приділяють увагу в мовознавстві (А. Грищенко, І. Данильчук, І. Кірічек, Н. Костусяк, А. Романченко, М. Степаненко та інші), доволі широкий, зважаючи на їхнє походження, семантику, метафоричні, функційні та сполучувальні характеристики. На особливу увагу заслуговує питання синтагматики ад'єктивів у прикметниково-іменникових сполуках, котрі функціують у прогнозах погоди. Фрагментарно специфіку метеодискурсу ми вже вивчали, зокрема зосереджуючись на лінгвокогнітивному рівні — в наступному ярусі у структурі мовної особистості [6]. Названий рівень спирається на вербально-семантичний, що й потребує його окремого студіювання.

Постановка завдання. Мета пропонованої розвідки — розкрити семантико-функційну специфіку стрижневих слів, що репрезентують метеорологічний дискурс (*кліматичний, метеорологічний, прогностичний, синоптичний*) й відбивають фрагмент вербальної мережі мовної особистості. Держальною базою дослідження послуговували тексти прогнозів погоди, представлені в соціальній мережі «Фейсбук» на персональній сторінці Наталки Діденко — головного медіасиноптика країни, ведучої прогнозу погоди на радіостанції Країна FM, телеканалі Еспресо TV тощо. У роботі залучено компонентний, контекстуально-інтерпретаційний, граматичний аналіз як основні методи дослідження особливостей функціонування базових ад'єктивів, що прислужилися для встановлення їхньої семантики, сполучувальних можливостей та стилістичної маркованості.

Виклад основного матеріалу дослідження. До ключових понять, що стосуються погоди й за граматичними характеристиками є відносними прикметниками, належать лексеми *кліматичний, метеорологічний, прогностичний, синоптичний*. Передусім з'ясуємо семантику цих ад'єктивів. Розглядавані одиниці у змістовому й формальному плані тісно пов'язані зі структурою мотивувальних іменників, що й сформувало їхню валентну інертність [7, с. 8]. *Кліматичний* — стос. до клімату, де клімат — метеорологічні умови, властиві певній місцевості [2, с. 546]. *Метеорологічний* — прикм. до метеорологія // Такий, що пов'язаний із метеорологією, де *метеорологія* — 1. Наука, що вивчає земну атмосферу, її властивості та процеси, що в ній відбуваються. 2. Вчення про зміни погоди й методи її передбачення [2, с. 664]. *Прогностичний* — стос. до прогнозу й прогностики, де *прогноз* — передбачення на основі наявних даних на пряму, характеру та особливостей розвитку й закінчення явищ і процесів у природі та суспільстві, а *прогностика* — наука про передбачення закономірностей розвитку й закінчення явищ і процесів у природі та суспільстві [2, с. 1148]. *Синоптичний* — 2. Стос. до синоптики; пов'язаний зі з'ясуванням метеорологічних умов, стану природи, *синоптика* ж — наука про погоду та її передбачення [2, с. 1318].

У мовознавстві розроблено різні класифікації відносних ад'єктивів. Вони здатні виражати різноманітні ознаки за відношенням до предмета, узагальненої особи чи істоти, абстрактного поняття, дії, місця, часу, матеріалу, кількості. З-поміж запропонованих М. Степаненком та І. Кірічек у межах класифікації відносних ад'єктивів [7, с. 19, 21–32] досліджувані прикметники є репрезентантами підгрупи, що виражають ознаку предмета за відношенням до іншого предмета, де об'єднувальною семою слугує той, що має стосунок до предмета, позначеного мотивувальною базою. Відповідно до словникових тлумачень усі аналізовані ад'єктиви мають відношення до клімату. Відсилання до мотивувальних іменників уможлиблює з'ясування плану змісту ад'єктивів. Лексико-семантичний спектр іменників, з якими поєднується ад'єктиви, репрезентовано словами, тісно пов'язаними з погодою. Ю. Апресян нараховує майже два десятки семантичних варіантів відносних прикметників. У прогнозах погоди як основному жанрі метеорологічного дискурсу використано такий із них: значення, зумовлене мотивувальним словом [1, с. 211].

Ад'єктив *синоптичний*, що є найчастотнішим в опрацьованому матеріалі, уточнює іменник *ситуація*, напр.: *19-го листопада цю синоптичну ситуацію в Україні визначатиме антициклон Thodo; Що означає ускладнення погоди при очікуваній синоптичній ситуації?* Нерідко описуваному ад'єктиву передує ще якийсь відносний прикметник (*завтрашня, українська, гаряча* тощо), який конкретизує ціле словосполучення *синоптична ситуація*, що функціює як стандартна сполука: *А просто разом, буденно, розглянемо завтрашню синоптичну ситуацію; Поки українська синоптична ситуація святкує День української Гідрометслужби від +11 градусів у Львові до -4 градусів у Луганську, ми, у проміжку між келихами з шампанським та святковим тортиком, дивимося вперед; Така гаряча синоптична ситуація може провокувати проблеми із артеріальним тиском, із серцем, множити алергії та теплові удари*. Стандартні зв'язки слова, незалежні від частотності вживання, украй важливі для його семантичної характеристики [3, с. 41]. У прогнозах погоди переважно потенційна семантика відсубстантивних ад'єктивів (відношення до названого мотивувального слова) збігається з реалізованою семантикою, оскільки і в контексті актуалізовано словникове значення окремого відносного прикметника.

Помірковано нейтральний контекст також створює ад'єктив *синоптичний* у поєднанні зі словами *зміни, метаморфози, процеси, зрушення, події, новини*: *Чи будуть якісь синоптичні зміни в Україні у вікторок?; Так що тримайте голову в рівновазі, бо такі метаморфози синоптичні можуть трохи нас гальмувати; Як би там спека не лютувала, але невидимі чи й видимі «тектонічні» синоптичні зрушення потихеньку починають розгитувати високі градуси; ... як бачите, нас*

чекають цікаві, не завжди сприятливі, **синоптичні події**; Для понеділка у мене поки теплих **синоптичних новин** немає.

Як зауважують М. Степаненко та І. Кірічек, семантику відсубстантивних ад'єктивів маркують іменники, з якими вони поєднані, з огляду на що вирізняють два основні типи таких прикметників: з власне-відносним та умовно-відносним значенням [7, с. 34]. Активно сполучаються описувані одиниці з іменниками *ситуація, зміни, процеси*, що разом сприймаються як терміносполуки й виконують номінативну функцію, отже, мають власне-відносне значення.

Доволі низька сполучуваність аналізованих відсубстантивних ад'єктивів, зумовлена предметною співвіднесеністю, компенсується в прогнозах погоди завдяки авторському сполученню їх з іменниками, що первинно не сумісні з розглядуваними прикметниками. Частотні сполучення відносних ад'єктивів із семантично сумісними іменниками формують ядрову сферу (*ситуація, зміни, метаморфози, новини, процеси, події* тощо). До центру прилягають випадки сполучення аналізованого прикметника з субстантивами *ексклюзив, комфорт, п'ятниця, перспектива, майбутнє, Україна*, напр.: *Свій синоптичний ексклюзив матиме Схід та північний схід — там у неділю дощі та +14 — +17 градусів; ... краще поглянемо на синоптичну п'ятницю; Що цікавого в синоптичній Україні 15-го серпня?; Сподіваюсь, що це — останні заморозки у найближчому синоптичному майбутньому.*

Семантичний діапазон досліджуваних ад'єктивів розширюється завдяки нетиповому сполученню з субстантивами, коли активізуються різні семантичні варіанти, сенсбілізовані певним значенням партнера-іменника. Оказіональні поєднання ад'єктивів із субстантивами, з одного боку, формують периферійну зону щодо частотності функціонування ад'єктивів у прогнозах погоди, з іншого боку, стосовно емоційного насаження метеодискурсу в цілому вони перебувають на його вістрі. Спільно з ядровими ад'єктивно-субстантивними сполученнями такі периферійні відношення підпорядковуються головній комунікативній інтенції — описати актуальну синоптичну ситуацію та передбачити ймовірні зміни погоди. Наведемо приклади функціонування ад'єктива *синоптичний* у нетипових поєднаннях: *Понеділок-вівторок будуть навіть холоднуватими, а вже з 3–4 червня почне прокидатися синоптична совість в атмосфері — очікується відчутне потепління.* В авторському вживанні ад'єктив поєднується з іменниками на позначення осіб (*Україна завтра потрапляє у синоптичні престижні глядацькі ряди, де очікується найбільше опадів*), транспортних і технічних засобів (*Від Києва 8-го травня нав'язливий циклон вже відчеплять і столичний синоптичний поїзд побіжить поміж бузком та посинілими носами громадян значно легше...; Липневі синоптичні атракціони*), продуктів харчування (*В Україні синоптичний вінегрет*), соматизмів (*З одного боку, добре, що погода така флегматична, а з іншого, вже зводить синоптичні щелепи від нудного позіхання*), абстрактних понять (*Така якась капость синоптична, що саме завтра з півночі до нас підійде атмосферний фронт, який зіб'є оцю чудову температуру повітря і принесе дощ*) та локативів (*Синоптичний парк розваг в Україні триває*). Зауважимо, що ад'єктив у такій позиції не лише увиразнює іменник, а й сам уточнюється завдяки семантичним й емоційно-експресивним нашаруванням: *Такий синоптичний рахат-лукум в Україні потриває до кінця тижня. ...наші люди постійно ним незадоволені, але вони часто чимось незадоволені. Атмосфера, на щастя, зайнята своїми справами і не дуже прислухається до цієї синоптичної охлократії.* У межах авторських поєднань спостерігається позитивна й негативна конотація, зумовлена ширшим контекстом.

Наталка Діденко в прогнозах погоди нерідко залучає узуальні й видозмінені фразеологізми, пов'язані з метеоумовами, про що вже йшлося в [6, с. 46]. Розширення — один зі способів трансформації фразеологічних одиниць — об'єктивовано в таких усталених сполуках, як *заговорить совість, золота середина, скільки бачить око, наступати на горло власної пісні*. Уведення до названих одиниць ад'єктива *синоптичний* конкретизує, уяскравлює традиційний образ і надає йому нових, свіжих семантичних барв, напр.: *Хіба що з найближчих середи-четверга, 27–28 травня, синоптична совість трохи заговорить і в Україні потепліє на 2–5 градусів; У Києві 6 серпня очікується сонячна, суха, помірно тепла погода — синоптична «золота середина»; Скільки бачить синоптичне око — дощі, періодичні, місцями з грозами; Наступаю сама собі на свою синоптичну пісню і напередодні Стрітення...* Інші досліджувані нами ад'єктиви не беруть участі у фразеологічних видозмінах.

Ад'єктив *метеорологічний* функціонує як атрибут із прямим та переносним значенням, напр.: *Цікава професійна робота атмосфери — вмила столицю дощем до Дня Конституції, виконує сумлінно метеорологічні закони; Поєднання цих метеорологічних явищ може суттєво погіршити ситуацію на дорогах, стан комунальних об'єктів, ЛЕП, настрій, здоров'я та загальний весняний оптимізм; Потужний величезний антициклон — область високого атмосферного тиску і сухої погоди — розкинув свої метеорологічні лапи від Ірландії через всю континентальну Європу до України.*

Слова *метеорологічний* та *синоптичний* мають близьку семантику, синонімізуються в контексті, що стає очевидним завдяки сполучуваності із субстантивами, а це відбивається на їхній семантичній структурі [4, с. 248]. Стандартні синтагматичні зв'язки відносних ад'єктивів зумовлені їхньою семантикою, яка «натякає» на потенційне коло субстантивів-партнерів. Взаємозамінними ад'єктиви

синоптичний та метеорологічний постають у сполученні зі словами *процес, перспектива, комфорт* тощо, що спостерігаємо в прогнозах погоди: *А поки що — легкі пуховички, навіть шапки якісь плетені, вже товстіші кросівки, увага до сильного західного вітру та повага до будь-яких синоптичних процесів — Ну, не зима ще, не будемо лякатися, проте все ж процеси метеорологічні явно інші; Синоптичний комфорт суттєво погіршиться у неділю, коли на нас стрибоне ота Таня і принесе дощ та мокрий сніг — Кияни, понеділок буде метеокомфортним — сонце і +24 — +25 градусів; Такою в Україні очікується найближча синоптична перспектива — Трохи метеоперспективи — у п'ятницю, 20-го листопада, має прогностичний намір прийти до нас какабека — насувається атмосферний фронт із дощем та мокрим снігом.*

З-поміж різновидів абревіації для нашої розвідки актуальними є складноскорочені слова, утворені поєднанням усічених частин слів та цілих слів. Великий тлумачний словник сучасної української мови подає такі слова з першою частиною *метео-*, що відповідає слову *метеорологічний*: *метеосанамнез, метеобюро, метеодані, метеозведення, метеозонд, метеоінформація, метеокарта, метеолабільний, метеолабільність, метеомайданчик, метеобстановка, метеопатичний, метеопатія, метеопатологія, метеопост, метоприлад, метеопрогноз, метеопрофілактика, метеоракета, метеоракетний, метеорограф, метеорографічний, метеорографія, метеоролабільність, метеоролог, метеорологія, метеослужба, метеостанція, метеосупутник, метеоумови, метеоцентр* [2, с. 663–664]. У досліджуваному матеріалі ми натрапили на вживання слова *метеоумови* й *метеопати* (похідне від *метеопатія*) у поєднанні з іншими прикметниками: *Тримайте за таких карусельних метеоумов голову, фізичну та душевну рівновагу у порядку та гармонії; Дорогі метеопати! Якщо вам вже сьогодні трохи некомфортно, можливо, ви вже відчуваєте цей, ще далекуватий, атмосферний фронт...*

Частіше *метео-* є елементом авторських утворень, напр.: *До речі, такий метеострибок може трохи стукнути по голові та судинах, не лякайтеся — це все погода; Кому гострих метеовідчуттів — тому в Швецію чи Норвегію; Словом, будемо вчитися взаємному комфорту в метеостосунках; Київ входить у північні області, а, отже, потрапляє у зону метеоризику; Щоправда, якщо провести метеореферендум, в наших традиціях останнього часу, більшість все одно була б незадоволеною такою синоптичною ситуацією і обов'язково до чогось би причепилася; Осінь нарешті протерла очі, озирнулася на оце все спекотне неподобство, змінила домашні тягнучки на діловий костюм і вирішила поїхати в робочий офіс — нагадати усім, хто тут зараз метео-BigBoss; Як бачите, метеокарусель — це та!; У столиці спостерігатиметься ідеальний синоптичний комфорт, жодної метеозради: ані дощу, ані туману, ні мряки, ні спеки, ясно, сухо, +27 градусів; Але є одна завтра метеородзинка. В Україні очікується похолодання; ...метеодебют липня почнемо із опадів та явищ. Іменники метеовідчуття, метеостосунки, метеозрада, метеострибок, метеоризик, метеокарусель, метеореферендум, метеодебют, метеородзинка, метео-BigBoss виражають стан, умови, специфіку, пору року, де слово метеорологічний набуває унікальних семантико-стилістичних нашарувань, тим самим відбиваючи нетипові відношення вербальної мережі як метеорологічного дискурсу, так і мовної особистості синоптика. Відносні ад'єктиви зазнають переосмислення, розширюють сполучуваність, обростають семантико-стилістичними відтінками.*

Ад'єктиви *кліматичний* та *прогностичний* функціують у прогнозах погоди досить рідко: ... *середньомісячна температура повітря травня у Києві становила +12,4°C, що на 2,8°C нижче за кліматичну норму;... скрізь не встигнеш за порядком стежити, та й спека найсильніша домінувала на півдні та сході, що також, позодьтеся, не сенсація кліматична; Хто зацікавиться, що коїтиметься у сусідів, можна оглянути прогностичні карти; ... прогностичні моделі вказують на збільшення опадів та потепління з 28-го листопада. Ад'єктив прогностичний використано в терміносполуках *прогностична модель, прогностична карта*, хоч іноді і вони «оживляються»: *Сподіваюсь, що прогностичні моделі змилюсередяться, виправдають наші сподівання на тепло і вже незабаром наші синього кольору руки й ноги нарешті побачать світ без довгих рукавів і березневих пуховиків.**

Висновки і перспективи. Вербальна мережа елітарної мовної особистості синоптика й метеорологічного дискурсу загалом містить стандартні ад'єктивно-субстантивні словосполучення, що є ядром прогнозу погоди, та авторські утворення, котрі організовують його периферію. Попри периферійність саме несумісні, на перший погляд, поняття створюють неповторну атмосферу спілкування з читачем, віддзеркалюють творчу натуру мовної особистості Наталки Діденко в метеорологічному дискурсі, слугують своєрідним «прагмагачком» — маркером, що привертає увагу тих, хто прислухається до порад синоптика. Найбільшу частотність використання в прогнозах погоди має ад'єктив *синоптичний*, який є надактивним у фразеотрансформах. Водночас ад'єктив *метеорологічний* функціює переважно як елемент складних іменників, що й становить його специфіку. Ад'єктиви *кліматичний* та *прогностичний* обмежено поширені в метеодискурсі з огляду на їхню вузьку сполучуваність і затребуваність саме у складі терміносполук. Вербальна мережа досліджуваного дискурсу Наталки Діденко охоплює стандартні та okazіональні словосполучення, де кожен тип виконує відповідну функцію (номінативну, емоційну, прагматичну). Перспективи дослідження вбачаємо в опрацюванні тропеїчної системи українського метеодискурсу.

Л і т е р а т у р а

1. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика: синонимические средства языка. Москва : Наука, 1974. 366 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ — Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
3. Лейцюс Г. М. Особливості семантичної та лексичної сполучуваності прислівників-інтенсифікаторів *noch i immer* з прикметниками в сучасному німецькому художньому дискурсі. *Débats scientifiques et orientations prospectives du développements scientifique*. Vinnytsia-Paris : Plateforme scientifique européenne & La Fedeltà, 2021. Vol. 4. P. 39–41.
4. Павлова І. Г. Особливості лексичної сполучуваності синонімічних одиниць *Воскресіння Христове, Пасха, Великдень* у структурі української православної церкви. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 247–255.
5. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу : комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
6. Романченко А. П. Лінгвокогнітивний складник мовної особистості синоптока. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. Київ : Гельветика, 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 38–43.
7. Степаненко М., Кірічек І. Синтаксична і семантична валентність відносних прикметників у сучасній українській мові : монографія. Полтава : Астрія, 2018. 236 с.

References

1. Apresyan, Yu. D. (1974), *Lexical semantics : synonymous language means* [*Leksicheskaya semantika : sinonimicheskie sredstva yazyka*], Nauka, Moscow, 366 p.
2. *Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language* (2005) [*Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*], edited by V. T. Busel, Perun, Kyiv, 1728 p.
3. Leitsius, H. M. (2021), “Peculiarities of semantic and lexical compatibility of adverbs-intensifiers *noch* and *immer* with adjectives in the modern German artistic discourse”, *Débats scientifiques et orientations prospectives du développements scientifique* [“Osoblyvosti semantichnoi ta leksychnoi spoluchuvanosti pryslvyvnykiv-intensyfikatoriv *noch i immer* z prykmetnykamy v suchasnomu nimetskomu khudozhnomu dyskursi”], *Débats scientifiques et orientations prospectives du développements scientifique*, Plateforme scientifique européenne & La Fedeltà, vol. 4, pp. 39–41.
4. Pavlova, I. H. (2017), “Peculiarities of lexical compatibility of synonymous units *Resurrection of Christ, Easter and Pascha* in the structure of the Ukrainian Orthodox Church”, *Molodyi vchenyi / Young Scientist* [“Osoblyvosti leksychnoi spoluchuvanosti synonimichnykh odynyts *Voskresinnia Khrystove, Paskha, Velykden* u strukturi ukrainskoi pravoslavnoi tserkvy”], *Molodyi vchenyi*, No. 12 (52), pp. 247–255.
5. Romanchenko, A. P. (2019), *Elitist linguistic personality in the scientific discourse space communicative aspects* : monograph [*Elitarna movna osobystist u prostori naukovooho dyskursu : komunikatyvni aspekty* : monohrafiia], Odessa I. I. Mechnikov National University, Odessa, 541 p.
6. Romanchenko, A. P. (2020), “Linguocognitive component of a linguistic personality of a weather forecaster”, *Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. Series : Philology & Journalism* [“Linhvokohnityvnyi skladnyk movnoi osobystosti synoptyka”, *Vcheni zapysky Tavris'koho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Filohiia. Sotsialni komunikatsii*], Helvetyka, Kyiv, vol. 31 (70), issue 2, pp. 38–43.
7. Stepanenko, M., Kirichek, I. (2018), *Syntactic and semantic valence of relative adjectives in the modern Ukrainian language* : monograph [*Syntaksychna i semantychna valentnist vidnosnykh prykmetnykiv u suchasni ukrainskii movi* : monohrafiia], Astralia Publishing house, Poltava, 236 p.

РОМАНЧЕНКО Алла Петровна,

доктор филологических наук, доцент, профессор кафедры украинского языка Одесского национального университета имени И. И. Мечникова; Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина;
тел.: +380679252016; e-mail: a.romanchenko@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-6870-2429

ВЕРБАЛЬНАЯ СЕТЬ КЛЮЧЕВЫХ АДЪЕКТИВОВ В СТРУКТУРЕ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ НАТАЛЬИ ДИДЕНКО

Аннотация. *Цель* данной статьи — раскрыть семантико-функциональную специфику базовых слов (*кліматичний, метеорологічний, прогностичний, синоптичний*), которые представляют метеорологический дискурс и отображают фрагмент его вербальной сети. *Объектом* исследования является вербальная сеть отсубстантивных адъективов, а его *предметом* — вербально-семантический уровень языковой личности Натальи Диденко. *Материалом* изучения послужили тексты прогнозов погоды, представленные в социальной сети «Фейсбук» на персональной странице Натальи Диденко — главного медиасиноптока страны. В работе использованы компонентный, контекстуально-интерпретационный, грамматический анализ как основные *методы* исследования особенностей функционирования базовых адъективов. *Результатом* изучения описываемой проблемы является доказательство того, что семантическая структура отсубстантивных адъективов в метеорологическом дискурсе расширяется благодаря наслоению семантико-стилистических оттенков на атрибутивную семантику. *Выводы.* Вербальная сеть метеорологического дискурса охватывает стандартные адъективно-субстантивные словосочетания, которые составляют ядро прогноза погоды, и авторские образования, организующие его периферию. Последние образуют неповторимую атмосферу общения, отображают творческую натуру языковой личности синоптока в метеорологическом дискурсе, служат маркером, который привлекает внимание читателей. Наибольшую частотность использования в прогнозах погоды имеет адъектив *синоптичний* — активный во фразеотрансформах. Адъектив *метеорологічний* функционирует, в основном, как элемент сложных имён существительных, что составляет его специфику. Адъективы *кліматичний* и *прогностичний* ограниченно употребляются в метеодискурсе, поскольку характеризуются узкой сочетаемостью и большей активностью в терминологических слово-

сочетаниях. Вербальная сеть исследуемого дискурса Натальи Диденко включает стандартные и окказиональные словосочетания, где каждый тип выполняет соответственную функцию (номинативную, эмоциональную, прагматическую).

Ключевые слова: языковая личность, адъектив, метеорологический дискурс, прогноз погоды, Наталья Диденко, ядро, периферия.

Alla P. ROMANCHENKO,

Doctor of Philology, Professor of Department of the Ukrainian language, Odessa National I. I. Mechnikov University; 24/26 Frantsuzkyi blvd., Odessa, 65058; Ukraine; mob.: +380679252016; e-mail: apromanchenko@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-6870-2429

VERBAL NETWORK OF KEY ADJECTIVES IN THE STRUCTURE OF NATALKA DIDENKO'S LINGUISTIC PERSONALITY

Summary. *The purpose* of the research is to reveal the semantic and functional specificity of the core words that represent the meteorological discourse (climatic, meteorological, prognostic, synoptic) and reflect a fragment of its verbal network. *The object* of the research is a verbal-semantic level of the linguistic personality of weather forecaster Natalka Didenko, and its *subject* is a verbal network of adjectives derivated from nouns. *The source* base of the research is the texts of weather forecasts, presented on Facebook page of Natalka Didenko who is the main weather forecaster of the country. Component, contextual-interpretive and grammatical analyses are used in the work as the main methods for research of functional features of basic adjectives. *The result* of studying the problem is proving that the semantic structure of adjectives derivated from nouns in meteorological discourse is expanding. It occurs due to the layering of semantic- stylistic shades on attributive semantics. *Conclusions.* The verbal network of meteorological discourse contains standard adjectival-substantive phrases, which are the core of the weather forecast, and author's formations, which organize its periphery. The latter create a unique atmosphere of communication, reflect the creative nature of the linguistic personality of the weather forecaster in the meteorological discourse and serve as a marker that attracts the attention of readers. The highest frequency of use in weather forecasts has the adjective *synoptic*, which is active in the transformed phraseologisms. The adjective *meteorological* functions mainly as an element of complex nouns. Adjectives *climatic* and *prognostic* are not common in meteorological discourse due to their narrow compatibility and demand in the composition of terminological compounds. Verbal network of the studied discourse of Natalka Didenko includes standard and occasional phrases, where each type performs a corresponding function (nominative, emotional, pragmatic).

Key words: linguistic personality, adjective, meteorological discourse, weather forecast, Natalka Didenko, core, periphery.